

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

เพื่อให้การพัฒนาประเทศส่งผลเป็นยาว สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงและมุ่งพัฒนาเป็นประการแรก คือ "คุณภาพของคน" ทั้งนี้เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ ถ้าเราสามารถพัฒนาคนในประเทศให้มีคุณภาพแล้วก็จะวิวัฒนาการสืบทอดไปสู่รุ่นลูกหลานได้ ปัจจัยที่จะช่วยให้คนมีคุณภาพที่นั่นก็คือการศึกษา (กฏ สวัสดิการวิชาชีพ 2521: 35) การศึกษาจะช่วยฝึกอบรมบุคคลให้รู้จักชวนชวายหาประสบการณ์อันเกิดประโยชน์ มีสติปัญญา มีการตัดสินใจ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีคุณธรรม มีศีลธรรม สามารถปรับตัวให้เหมาะกับกาลเทศะ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ฯลฯ นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การพัฒนาการศึกษาจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงไรนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ

คุณภาพของครูนั้นประกอบด้วย ความสามารถและการฝึกฝนด้านวิชาชีพครู มาโดยเฉพาะเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการสอน การถ่ายทอดความรู้ สามารถนำความรู้และทักษะที่มีไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียนได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ม.ป.ป.: 14) จันทร ชุ่มเมืองบัก (2528: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงมาตรฐานวิชาชีพครูว่าต้องขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

1. ความรู้ของครู ต้องดี ต้องเยี่ยมในทุก ๆ ด้าน
2. ความสามารถในการสอน ครูต้องมีความสามารถในการสอนที่จะทำให้ศิษย์นำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพและดำรงตนอย่างมีความสุข ความสันติ และรุ่งเรืองในสังคมปัจจุบันได้

3. คุณธรรมและภูมิธรรมของครู ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและภูมิธรรมสูง ทดพยายามที่จะเป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะต้องพยายามที่จะปลุกฝังวิญญาณแห่งความเป็นครูไว้

ในปัจจุบันมีผู้กล่าวว่า วิชาชีพครูยังไม่ไต่มาตรฐาน (วิจิตร ศรีสอ้าน 2523: 85) ทั้งนี้มีผลกระทบจากสาเหตุหลายประการ ถ้าจะลำดับแล้วจะเห็นว่าจุดเริ่มต้นนับตั้งแต่ระบบการศึกษาเลือกนักศึกษาเข้าเรียนในสถาบันผลิตครู มาตรฐานการศึกษาของแต่ละสถาบันแตกต่างกันมาก ส่วนใหญ่จะเลือกตามความสามารถที่จะเรียนวิชาการต่าง ๆ ได้ แต่ไม่สามารถเลือกได้ว่าใครจะเป็นครูได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2524: ง) นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ส่วนใหญ่จะไม่นิยมเลือกเรียนวิชาครู เพราะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพครู (ขุนทอง ภูนิเวศ 2523: 25) หลักสูตรการสอนในสถาบันผลิตครูยังค่อนข้างล้าสมัย ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรในระดับอื่น ทำให้คุณภาพของนักศึกษาครูไม่ไต่มาตรฐานตรงตามความต้องการของสถาบันผู้ใช้ครู ทางด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่อาชีพครูของสถาบันผู้ใช้ครูก็เช่นเดียวกันยังไม่มีความเหมาะสมกับผู้ที่ไม่มีความสามารถเข้าเป็นครูได้ (จำลอง เวศุโร 2523: 2) เมื่อบุคคลเหล่านี้เข้าไปเป็นครูก็มักขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาการและเทคนิคต่าง ๆ ด้านการเรียนการสอน การแนะแนว การใช้จิตวิทยาในการปกครองนักเรียน ฯลฯ ผลก็คือไม่สามารถที่จะพัฒนาให้นักเรียนเจริญเติบโตในทิศทางที่สังคมต้องการได้ นับว่าสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ยังผลให้วิชาชีพครูไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมเท่าที่ควร

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูหลายฝ่ายได้มองเห็นความสำคัญและมีความเคลื่อนไหวในการหาแนวทางการยกระดับวิชาชีพครูให้สูงขึ้น เทียบเท่ากับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ สำหรับคุณสมบัติของวิชาชีพที่จัดว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงนี้ วิจิตร ศรีสอ้าน (2523: 85 - 87) กล่าวว่า มีอยู่ 6 ลักษณะ คือ

1. อาชีพนั้นจะต้องมีบริการให้แก่สังคม โดยไม่ซ้ำซ้อนกับสาขาวิชาอื่น
2. อาชีพนั้นจะต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินการที่เกี่ยวกับวิชาชีพ
3. อาชีพนั้นจะต้องให้บริการแก่สังคม โดยใช้วิธีแห่งปัญญา

4. ผู้ที่ให้บริการหรือสมาชิกของวิชาชีพชั้นสูงนั้นจะต้องได้รับการศึกษาในระดับสูง
5. ผู้ที่ใช้วิชาชีพชั้นสูงจะต้องประพฤติดี ต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพนั้น
6. ต้องมีสถาบันอาชีพเป็นแหล่งกลางที่จะสร้างสรรค์ จรรยาบรรณความมั่นคงแห่งอาชีพของสมาชิก

วิชาชีพที่จัดว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ได้แก่ แพทย์ หนายความ วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ ซึ่งผู้จะออกไปประกอบอาชีพเหล่านั้นได้นอกจากจะต้องเรียนจบปริญญาในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ โดยตรงแล้ว ยังต้องผ่านการรับรองหรือได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากหน่วยงานควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ ถ้าหากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็ย่อมจะได้รับโทษตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ โดยการงด เพิกถอน หรือยึดใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (นาวิ รังสิวารักษ์ 2527: 25) การที่จะดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งวิชาชีพนั้น ๆ ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการมีสถาบันหรือ "องค์กร" ของวิชาชีพอิสระ และมีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมให้สมาชิกของวิชาชีพเดียวกันมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนด เพราะถ้าไม่มีการควบคุมอย่างเคร่งครัดในลักษณะนี้ก็จะทำให้เกิดผลเสียโดยตรงแก่ผู้ใช้บริการของวิชาชีพเหล่านั้นได้ (เคโซ สวานานนท์, สัมภาษณ์)

จากคุณสมบัติและเกณฑ์ของวิชาชีพชั้นสูงดังกล่าว ถ้าเรานำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับวิชาชีพครูแล้วจะเห็นได้ว่า วิชาชีพครูเข้าเกณฑ์วิชาชีพชั้นสูงทุกข้อ กล่าวคือ วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่ให้บริการที่จำเป็นต่อสังคมไม่ซ้ำซ้อนกับอาชีพอื่น ครูส่วนใหญ่ก็ผ่านการศึกษาอบรมเป็นระยะเวลาพอสมควร มีสถาบันวิชาชีพครูคือคุรุสภา และมีจรรยาบรรณครูที่ครูทุกคนจะต้องถือปฏิบัติ อย่างไรก็ตามแม้ว่าวิชาชีพครูพอจะจัดเข้าเกณฑ์ของวิชาชีพชั้นสูงได้ แต่บุคคลทั่วไปก็ยังไม่ได้ให้ความนิยมนยกย่องวิชาชีพครูเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพครูยังไม่รัดกุมและเหมาะสมเพียงพอ ดังนั้นจึงต้องมีการยกระดับวิชาชีพครูให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และการยกระดับวิชาชีพครูในสังคมไทยในทางที่ถูกต้องแล้ว จะต้องตั้งอยู่บนฐานของความเป็นไทย เพื่อผลประโยชน์ทางการศึกษาของชาติ และการพัฒนาสังคมไทยโดยรวม

การที่จะยกระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ นั้น จักรพันธ์ กวดกิจการ (2526: 19) ได้เสนอแนะว่าต้องปรับปรุงองค์ประกอบที่สำคัญของวิชาชีพ 3 องค์ประกอบ คือ

1. ตัวผู้ประกอบการอาชีพ คือครูต้องปรับปรุงให้มีคุณสมบัติเหมาะสม ปรับปรุงจรรยาวิชาชีพและที่สำคัญของปรับปรุงครูให้มีคุณภาพที่อยู่เสมอ
2. วิชาชีพครูหรืออาชีพครู ต้องปรับปรุงใหม่มีความมั่นคง มีความสำคัญ ทอสังคมสามารถจูงใจคนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาประกอบอาชีพครูให้มากขึ้น ตลอดจนจนถึงการพัฒนาวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ
3. สถาบันวิชาชีพ เป็นสิ่งสำคัญของวิชาชีพชั้นสูง เพราะเป็นศูนย์รวม บริหารการประสานงานส่งเสริม พัฒนา และควบคุมให้วิชาชีพมีระดับมาตรฐาน อยู่เสมอ

การปรับปรุงองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างนี้ จะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้จะต้องอาศัยกฎหมายเป็นพื้นฐานรองรับ การยกระดับวิชาชีพครูจะต้องเริ่มดำเนินการตั้งแต่การ คัดเลือกนักศึกษาครู การผลิตครู การใช้ครู และการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู ตามลำดับ

ครูสภาในฐานะของสถาบันวิชาชีพครูที่สำคัญที่สุดได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมงานด้านการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและการยกย่องพระราชบัญญัติครู ฉบับใหม่ ขณะนี้อยู่ระหว่างนำร่างฉบับนี้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร คาดว่าจะมีผลบังคับใช้ภายในปี 2530 นี้ (จรูญ มลิินทร์, สัมภาษณ์) นอกจากแนวทางการยกระดับวิชาชีพครู โดยการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแล้ว ครูสภาจัดให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของครูโดยการจัดอบรม อ.ศ.ร. (การอบรมนักศึกษาภาคฤดูร้อน) ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปีติดต่อกันมานาน และงานที่กำลังดำเนินการเร่งด่วนอยู่ในขณะนี้ก็คือการอบรมครูที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาตามโครงการพิเศษ เรียกว่า N.T.R. (Non - Traditional Roles of Teachers) ซึ่งโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดฝึกอบรมค่านวิชาชีพครูให้แก่ครูที่ไม่มีวุฒิศาสตร์ สำหรับหน่วยงานที่จะทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครูนั้นขณะนี้ยังไม่เป็นที่ตกลงแน่นอนว่าจะให้เป็นสถาบันวิชาชีพอิสระหรือให้สถาบันสังกัดหน่วยงานใดรับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากแนวทางที่คุรุสภาทำอยู่แล้ว ยังมีแนวทางอื่น ๆ อีกมากที่ถือว่าจำเป็นต่อการยกระดับวิชาชีพครู และแนวทางต่าง ๆ นั้นยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าแนวทางใดจะดีและเหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหาวิชาชีพครูปัจจุบัน (เคโซ สวานานนท์, สัมภาษณ์) เพราะฉะนั้นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ ฝ่ายผลิตครู ฝ่ายใช้ครู ฝ่ายบริหาร ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันวิชาชีพครูต่าง ๆ เป็นผู้มีความรอบรู้และประสบการณ์คลุกคลีอยู่ในวงการศึกษามาเป็นเวลานานย่อมจะมี วิจารณ์พิจารณาในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาแนวทางในการยกระดับ วิชาชีพครูมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงเห็นประโยชน์ของการศึกษา เพื่อสรุปข้อมูลอันเป็น ความคิดเห็นร่วมกันของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานอันจะเป็น ประโยชน์ในการวางแผนทางการยกระดับวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูเกี่ยวกับ สภาพปัญหาของวิชาชีพครูในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูเกี่ยวกับ แนวทางการยกระดับวิชาชีพครู

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการยกระดับวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ได้แก่ หน่วยงานผลิตครู หน่วยงานใช้ครู ผู้บริหารการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันวิชาชีพครูต่าง ๆ จำนวน 24 ท่าน โดยการศึกษาสภาพปัญหาของวิชาชีพครูในปัจจุบันเพื่อเป็นกรอบใน การหาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อยกระดับวิชาชีพครู ซึ่งแนวทางการยกระดับวิชาชีพครู แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการผลิตครู

2. คำนการไข้ครู
3. คำนการควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพรู

คำจำกัดความที่ใ้ใช้ในการวิจัย

แนวทางการยกระดับวิชาชีพรู หมายถึงนโยบายและมาตรการในการดำเนินการเพื่อเป็นการปรับปรุง ส่งเสริม พัฒนา หรือควบคุมเพื่อให้วิชาชีพรูมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานของวิชาชีพรูชั้นสูง

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพรู หมายถึงผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพรู ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527: 5)

1. หน่วยงานการณคครู หมายถึงสถาบันที่เปิดสอนวิชาชีพรู เพื่อณคครูให้ออกไปสอนในสถานศึกษาต่าง ๆ ใ้แก่ มหาวิทยาลัยที่มีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ หรือวิทยาลัยครูต่าง ๆ
2. หน่วยงานใ้ครู หมายถึงหน่วยงานที่มีสถานศึกษาสังกัดอยุ่ ใ้แก่ กรมการณคครู กรมพลศึกษา กรมศิลปากร สำนักงานคณะกรรมการประณคศึกษา แห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร (กทม.) วิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการ ศึกษาเอกชน (สช.) (พจนั สะเทียรชัย ม.ป.ป.: 14)
3. องคกรวิชาชีพรู ใ้แก่ คุรุสภาและสมาคมวิชาชีพรูต่าง ๆ
4. หน่วยงานระดับนโยบายและแผนงานคำนวิชาชีพรู ใ้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากกรมและกองต่าง ๆ ในกระทรวง ศึกษาธิการ

วิชาชีพครู หมายถึงอาชีพทางการสอนซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากอาชีพที่ใช้ทักษะธรรมดา กล่าวคือ วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และจะต้องผ่านการฝึกฝนด้านเทคนิค และกระบวนการสอนมาแล้วอย่างเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ผู้ประกอบวิชาชีพยังต้องยึดถือจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในอาชีพของตนด้วย (ประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา 2521: 121 และ กู๊ด 1973: 429)

ครู หมายถึงผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมสั่งสอน ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ เทศบาลกรุงเทพมหานคร (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2526: 71)

การผลิตครู หมายถึงการดำเนินการของสถาบันผลิตครู การคัดเลือก นักศึกษาคู หลักสูตรการผลิตครู และอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพครู (บุญด ทันริยงค์ 2525: 12)

การใช้ครู หมายถึงการดำเนินการในเรื่องการคัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งครู การพัฒนาครูผู้สอนในโรงเรียนและการบำรุงรักษาคู (บุญด ทันริยงค์ 2525: 12)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวทางและมาตรการในการยกระดับวิชาชีพครู
2. ได้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนและนโยบายตลอดจนการจัดและดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู
3. เป็นแนวทางสำหรับท่าการศึกษาต่อไปในอนาคต